

PÄÄKIRJOITUS

<https://doi.org/10.33350/ka.103430>

Affekteja pandemian keskellä

Kirsi-Maria Hytönen

Käsilläsi – tai näyttöpäätteelläsi – on *Kasvatus & Aika* uusin numero. Se ilmestyy jokseenkin vuosi sen jälkeen, kun covid19-virus muutti yhteiskuntaamme, tuntemaamme maailmaa ja lähes jokaisen arkea tavoilla, joita emme osanneet ennakoita. Pandemian pitkäkestoisuus on yllättänyt ainakin meidät ”tavalliset” kansalaiset, joilla ei ole käsitystä virusten leviämisen kaavoista. Tässä vaiheessa on vielä hyvin epävarmaa, millaisella aikataululla rokotuskattavuus saadaan kasvamaan tai miten viruksen eri versioiden leviäminen saadaan pysäytettyä.

Tässä numerossa ilmestyy kaksi vertaisarvioitua artikkelia, joita yhdistää *affektin* käyttö teoreettisena käsitteenä, analyysin työvälineenä. Affektin käsite on noussut suosituksi monilla ihmistieteiden aloilla. Eri aloilla on käytössä hieman erilaisia tapoja määrittellä, mitä affekti tarkoittaa, riippuen tutkimuksen teoreettisista lähtökohdista, tavoitteista ja menetelmistä. Kulttuuritutkimuksen aloilla, joilta itse maailmaa tarkastelen, affektin käsitteen avulla tavoitellaan usein tunteiden ja ruumiillisten tuntemusten yhtymäkohtia, erilaisuuksia ja risteämiä. Aistimukset, ruumiilliset tunnekokemukset tai se, miten tunteet ja kokemukset meitä liikuttavat, ovat eräitä tapoja käsittää affekti (Rinne ym. 2020).

Hanna Karhun ja Anna Kuisminin artikkelin aiheena ovat rekilaulut ja arkkiveisut sekä erityisesti niistä käyty keskustelu 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Rekilaulut olivat usein improvisoituja, humoristisia rallatuksia, joiden aiheena olivat esimerkiksi rakkaus, seksuaalisuus ja nuorten seurustelukuviot. Niitä ”laulettiin piirileikeissä, tansseissa ja kyläkeinuilla, mutta myös pitkillä kyytitaipaleilla, pelloilla työtä tehdessä, järvellä soudeltaessa, maantiellä joukolla kuljettaessa”, kirjoittavat Karhu ja Kuismin. Heidän tarkastelussaan rekilauluista ja arkkiveisuista käyty keskustelu avautuu affektiivisesti värittyneenä. Keskustelussa toistetaan affektiivisia reaktioita, joissa nämä hilpeät laulut ja runot todetaan inhottaviksi, rivoiksi ja sivistymättömiksi.

Jotain minusta ja ajastamme kertoo se, että ensimmäisenä tätä lukiessa mieleeni välähti nopea ajatus, että eihän kyläkeinuille tai piirileikkeihin saa kokoontua... Vaikka järki korjasi ajatuksen sekunnissa, se on huvittava esimerkki siitä, miten yli vuoden jatkunut pandemia rajoituksineen ja suosituksineen, pelkoineen ja uusine käytäntöineen vaikuttaa pään sisällä.

Anu Uusikylä, Sari Haapakangas ja Tuija Huuki ovat puolestaan tutkineet vertaisarvioidussa artikkelissaan alakoulun oppilaiden kehityskeskusteluja ja analysoivat oppilaan osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Affektit, keholliset viestit ja emootioiden ilmaisut ovat tär-

keässä roolissa myös kehityskeskustelun kaltaisessa tilanteessa, jossa oppilaan, opettajan ja huoltajan välisen viestinnän tavoite on oppilaan oppimisen tukeminen.

Jo nyt uudesta arjesta, etäkoulusta, etäopetuksesta, etätöistä ja muista pandemian mukanaan tuomista muutoksista tehdään tutkimusta, ja tulevaisuudessa varmasti vielä lisää. Tämä aika vaikuttaa merkittävästi kouluihin, kasvatuksen käytäntöihin, oppilaisiin, opettajiin ja opetukseen. Myös pandemian aikana tuotettujen affektien, tunteiden ja kehollisuuden tutkimus tulee olemaan tärkeä osa tulevaisuutta, kun kohtaamme uusia globaaleja haasteita.

Vertaisarvioitujen artikkelien lisäksi tämä talvinumero sisältää myös kaksi kiinnostavaa kasvatustieteiden lehtiä sekä yhden kirja-arvion. Lisäksi julkaisemme Pekka Mertalan katsauksen datafikaatiosta kouluissa ja koulutuksessa. Mertala kirjoittaa datafikaation tarkoitettavan ”prosessia, jossa ihmisten toiminnasta sekä ympäristön ilmiöistä ja tapahtumista tuotetaan jatkuvasti ja reaaliaikaisesti massiivinen määrä digitaalista dataa” ja toteaa, että koulutuksen datafikaatiota ei ole tarkasteltu riittävän kriittisesti vaan se on otettu osaksi koulujen käytänteitä ilman tarkkaa pohdintaa sen merkityksestä.

Viime numerossa julkaistu lista lehteämme avustaneista vertaisarvioijista oli inhimillisen virheen vuoksi puutteellinen. Julkaisemme nyt täydennetyt listat. Pahoittelut virheestä.

Kasvatus & Ajan toimituskuntaan liittyi vuodenvaihteessa joukko uusia toimittajia, jotka ovat oppineet lehden käytänteet nopeasti ja sujuvasti, ainakin ilman näkyviä sopeutumiskipuja. Tervetuloa mukaan edistämään suomenkielistä tiedejulkaisutoimintaa!

Kirjallisuus

Rinne, Jenni, Kajander, Anna & Haanpää, Riina 2020. Johdanto: Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. Teoksessa Rinne, Jenni, Kajander, Anna & Haanpää, Riina (toim.), *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Helsinki: Ethnos ry, 5–30. <https://doi.org/10.31885/9789526850962>

FT Kirsi-Maria Hytönen on tutkijatohtori Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella.